

י"ג עולם: את-קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ: והיה
 טו בענני ענן על-הארץ ונראתה הקשת בענן: וזכרתי את-בריתי אשר ביני
 וביניכם ובין כל-נפש חיה בכל-בשר ולא-יהיה עוד המים למבול לשחת

עלמא: יג. ית קשתי
 יתביית בעננא. ותהי לאת
 קנס. בין מימרי ובין
 ארעא: יד. ויהי בעננותי
 עננא על ארעא. ותפתח
 קשתא בעננא:

טו. ודכונא ית קנמי. דבין מימרי וביניכון. ובין. כל נפשא חיתא בכל פסרא. ולא יהון עוד מיא לטופנא. לחבלא

(יד) בענני ענן, כשתעלה במחשבה³² לפני להביא חשך ואבדון רש"י לעולם.

32 דאין לפרש בענני ענן כמשמעו דכמה פעמים יש ענן ואין הקשת נראה. על כרחך

(יג) את קשתי. הנה נתתי עתה קשת בענן. ואין פירושו כאשר ראב"ע אמר הגאון כי בתחלה היתה⁸⁶.

(יד) בענני ענן. קל הנזן הראשון⁸⁷. והיה ראוי להדגש בעבור שהוא מהבנין הכבד כמו בדברי אתך⁸⁸. ונראתה הקשת. אילו היינו מאמינים בדברי חכמי יון. שמלהט השמש תולד הקשת, יש לומר כי השם חזק אור השמש אחר המבול, והיא דרך נכונה למבין.

(טו) מלת יהיה, עם המים⁸⁹ איננה ראייה כי המים לשון יחיד. וכן יהי אנשים (במד' ט ו).

(שמות ג יב) - זכר 86 ולא כמו שאמר ר' סעדיה גאון. הקשת. שנחתי בימי בראשית חשמש כעת אית 77 בלא דגש 88 צ"ל עמך (שמות יט טו). 89 במקום יהיו

(יג) את קשתי נתתי בענן, אמר קשתי עם הכנוי לפי שהוא האות רד"ק שלו שנתן לתולדות הארץ כמו שאמר ביני ובין הארץ. או-לפן

אמר קשתי לענין שאמר בנבואת יחזקאל כמראה הקשת (א כת). ולענין זה אומר בכ"ר³¹ את קשתי דבר המוקש לי. והקשת הוא

כדברי חכמי המחקר מניצוץ השמש שמלהט כנגד הענן אחר המטר ותראה בה הקשת בגוונים שונים ועתה אחר המבול חיוק השם אור השמש ללהט יותר בענן כי לנכחה יהיה לעולם כדברי החכם ר' אברהם בן עזרא שכתב בן בשם גאון. וכשיראוה בני אדם יזכרו שהוא אות הברית שנתן האל להם ולא יפחדו מהמבול. נתתי, כמו אתן על הדרך שפירשנו³². וכן נתתי כסף

השדה (להלן כג יג) ויש לפרש נתתי כמשמעו כדברי הגאון רב סעדיה. כלומר הקשת שנחתי בטבע בענן הוא יהיה לכם לאות. כי לעולם כשיכלה הגשם תראה הקשת. אבל כימי המבול לא נראתה הקשת כי לא נכלא הגשם כל ארבעים יום וארבעים לילה והבטיחם האל כי לעולם יראו קשת בענן וזה יהיה להם אות כי לא יהיה מבול לשחת הארץ ובכ"ר³³ נתתי. מששת ימי בראשית

לפי שאין כל חדש תחת השמש. ושנה ושלש ענני הקשת בענן לחזק האות בלבם.

(יד) והיה בענני ענן, אני אענן על ידי סבות אמצעיות שצוייתי. בענני קל הנזן ורבים מהדגוש יבואו קלים. ואמר ענן אחר בענני לחזק הפעולה כמו מקרקר קיר (ישעיה כב ה). ותשרש שרשיה (תהלים פ י). ויצם דוד צום (שמו"ב יב טז) והדומים להם רבים³⁴. ונראתה, לבני אדם.

(טו) וזכרתי, דברה תורה כלשון בני אדם כי אין שכחה לפני כסא כבודו. וכן: וזכרתי את בריתי יעקב (ויקרא כו מב) לזכר ברית עולם (ט טז) והארץ אזכר (ויקרא שם) והדומים להם. הכל הוא דרך משל כלשון בני אדם. ולא יהיה עוד המים, כמו: כי יותן מים

31 וי' ד' ג' 32 וי' ד' ג' 33 וי' ד' ג' 34 וי' ד' ג'

י"ג נתתי וכו', כבר נתתיה בענן¹⁹ אם כן תהיה לאות ברית. ובין הארץ. ובין אנשי הארץ.

19 מששת ימי בראשית. ואינה דבר שנכרא עתה.

רמב"ן השמש יראה כמראה הקשת. וכאשר נסתכל עוד בלשון הכתוב נבין כן³². כי אמר את קשתי נתתי בענן, ולא אמר אני נותן בענן.

כאשר אמר זאת אות הברית אשר אני נותן. ומלת קשתי³³ מורה שהיתה לו הקשת תחלה. ולכן נפרש הכתוב הקשת אשר נתתי בענן מיום הבריאה תהיה מן היום הזה והלאה לאות ברית ביני וביניכם, שכל זמן שאראנה אזכיר כי ברית שלום ביני וביניכם. ואם תבקש מה טעם בקשת להיות אות, הנה הוא כטעם עד הגל הזה ועדה המצבה (להלן לא נב). וכן כי את שבע כבשות תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה (שם כא ל). כי כל הדבר הנראה שיושם לפני שנים להזכירם ענין נדור ביניהם יקרא אות. וכל הסכמה ברית, וכן במילה אמר והיה לאות ברית ביני וביניכם (להלן יז יא). בעבור ההסכמה שימולו כל זרע אברהם לעבדו

32 שכבר היה הקשת מששת ימי בראשית ועיין בראב"ע (פי יב) שפירוש זה הוא מרכ סעדיה גאון. 33 ולא אמר אתן את הקשת לאות ברית (מאור ושמש)

חזקוני (יג) את קשתי. אות גדול הוא שהרי הוא דמותי כביכול. כדכתיב: כמראה הקשת כן מראה דמות כבוד ה' (יחזקאל א כח). ואם

דעתי להשחיתם כשהגשמים מרובין אין אני מראה לכם דמות כבודי שאין דרך למלך לכא בין עבדיו כשהם נזופין ממנו. ד"א מה נשתנית קשת שתנתן אות לעולם יותר משאר אותות אלא לפי שהקשת מראה אש מראה מים. מראה אדום מראה ירוק. ואף על פי שמראה מים בצד מראה אש אינן מכבין את האש. כך הקשת אות שלא יציפו הגשמים עוד את העולם. ד"א כשהקשת נראה הפגימה בצד מטה זה דרך שלום שדורכי קשת כשמבקשין לירות הם מכוונים היתר נגד פניהם והקשת כנגד האויבים. והקשת הזאת היתר כנגדנו¹⁰.

(יד) ונראתה הקשת. בלא חצים ויתר להראות דרך שלום.

9 כמראה הקשת אשר יהיה בענן כיום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה' 10 עיין רמב"ן. ויאמרו בטעם האות הזה זכרתי

ספורנו (יג) את קשתי נתתי בענן. סדרתי שיהיה בטבע³⁷. והיתה לאות ברית. בהיות הקשת כפולה. כי אמנם נלאו חכמי המחקר לתת

טעם לסדר צבעי הקשת השנית. אשר הוא על היפך סדר צבעי הקשת הראשונה המורגלת. והיא תהיה אות לצדיקי הדור שדורם חייב. כאמרם³⁸ "כלום נראתה הקשת בימך". ותפללו ויוכיחו וילמדו דעת את העם.

(יד) בענני ענן. כי לא תראה הקשת בזולת ענן עכור עב אחריו הון

והלח. 37 וי' ד' ג' 38 וי' ד' ג'

קכז

כל בסרא: טו. ותהי קשתא בעננא. ואחזינה. לדוכרן קים עלם. בין מימרא דיה. ובין כל נפשא חיתא. בכל בסרא דעל ארעא: יז. ואמר יי לנח. דא את קים דאקימית. בין מימרי. ובין כל בסרא דעל ארעא: יח. והיו בני נח. הנפקו מן תיבתא. שם נחם ונפת. והם. הוא אבוהי דכנען: יט. חלחא

טו כל-בָּשָׂר׃ והיתה הקֶשֶׁת בַּעֲנַן וְרֵאִיתִיהָ לְזִכָּר בְּרִית עִוְלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין יי כל-נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל-בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ זֹאת אֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמַתִי בֵּינִי וּבֵין כָּל-בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ׃

יט וַיְהִי בֵּינֵי-נֹחַ הַיְצִיאִים מִן-הַתֵּבָה שֵׁם נֹחַם וְנֹפֶת וְחָם הוּא אָבִי כְנַעַן׃ שְׁלֹשָׁה

(טו) בין אלהים ובין כל נפש חיה, בין מדת הדין של מעלה רש"י וביניכם³³. שהיה לו לכתוב ביני ובין כל נפש חיה, אלא זהו מדרשו: כשתבא מדת הדין לקטרג (עליכם לחייב אתכם)³⁴ אני רואה את האות ונוכר. (יז) זאת אות הברית, הראהו הקשת ואמר לו: הרי האות שאמרתי. (יח) וחס הוא אבי כנען, למה הוצרך לומר כאן. לפי שהפרשה עוסקה ובאה בשכרותו³⁵ של נח שקלקל בה חס, ועל ידו נתקלל כנען, ועדין לא כתב תולדות חס, ולא ידענו שכנען בנו. לפיכך הוצרך לומר כאן: וחס הוא אבי כנען.

פירוש "בענני" כשחלה מחשבה וכו' (גור אריה) 33 כ"ד שם ג 34 "ועליכם לחייב אתכם". ליחא כ"ד. 35 "כשכרותו". כ"ד וכן ברש"י שברמב"ן: "כמשפחתו". וכן נראה. שלשון מדרש אגדה הוא: "חס הוא אבי כנען.

(טז) וטעם והיתה הקשת בענן. שהיא לעולם שם כסתו. והשם ראב"ע רואה אותה. (יז) ויאמר אלהים אל נח. זאת הברית שאמרתי לך וזו השכועה שהקימותי. (יח) וחס הוא אבי כנען. ללמד ששניהם רעים. וכמעשה אבות יעשו בנים. והזכיר כנען ולא כוש בעבור שיקלל כנען. ונכתבה זאת הפרשה להודיע כי הכנענים מקוללים, וכן בנותיהם מימות (שם יא לח). למבול, שיהיו לרוב עד שיקרא מבול. ומלת מבול רד"ק פרשנוה³⁵.

(טז) והיתה הקשת בענן, תהיה בו לאות, וראייתה לזכור, על דרך משל כמו שכתבנו³⁶. והחכם ר' אברהם א"ע פירש שהיא תמיד בענן ככח שלא יראה אותה אלא האל קודם צאתה לפועל. בין אלהים, כאילו אמר ביני כמו שאמר למעלה³⁷. וכן ואל משה אמר עלה אל ה' (שמות כד א) והדומים לו. ואמר אלהים שפירושו דיין ומנהיג ר"ל כי כשיהיה הדור רע שראוי לדונם ברשעם ולהשחיתם אוכזר הברית ואחדל מלהשחיתם. (יז) ויאמר אלהים, שילש עוד המאמר לנח לחזק את לבו ולהבטיחו בהטחה גמורה בזה. ובכראשית רבה³⁸ שש כריתות הכתובים כאן כנגד ששת ימי בראשית, וא"ת שבעה הן? הראשון לגופו.

(יח) ויהיו בני נח, ר"ל כי כשיצאו מן התיבה לא היו להם תולדות ואחר כן הולידו עד שמהם נפצה כל הארץ. וחס הוא אבי כנען, אמר זה לענין הספור שרוצה לומר מענין נח על דבר היין. (יט) שלשה... נפצה, שורשו נפץ³⁹ והוא פעל עומד כמו: כי נפץ העם מעלי (שמואל א' יג יא) ואמר נפצה על מה שהיה אחר דור הפלגה.

35 לעיל ה' ז' 36 בפסוק טו 37 בפסוק טו 38 א ליתא לפנינו 39 וכן בספר השרשים (נפץ)

רס"ג (טז) וראייתה, והראייתה מזכרת לבטחון לעולם מאת ה' לכל נפש חיה. (יז) אשר הקימותי, אשר קבעתי. (יח) הוא אבי כנען, והיה חס מכונה אבי כנען. (יט) ומאלה נפצה כל הארץ, ומהם נפוצו בני אדם בכל הארץ.

רמב"ן שכם אחד (צפניה ג ט), ועוד כי כאשר תראה בהפוך הנזכר³⁴ יהיה זכר לשלום כאשר כתבנו. ובין שתהיה הקשת עתה בין שהיתה מעולם בטבע, הטעם כאות שבה אחד הוא. אבל יש לרבותינו בפרשה הזאת סוד נעלם. אמרו בכראשית רבה³⁵ את קשתי נתתי בענן, קשתי דבר שהוא מוקש לי. אפשר כן, אלא קשתי דפריא³⁶. והיה בענני ענן, רבי יודן בשם ר' יהודה כר' סימון אומר משל לאחד שכידו סולת³⁷ רותח ובקש ליתנו על בנו ונתנו על עבדו³⁸. ושם עוד³⁹ והיתה הקשת בענן וראייתה לזכור ברית עולם בין אלהים, זו מדת הדין של מעלה, ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ זו מדת הדין של מטה. מדת הדין של מעלה קשה ומדת הדין של מטה רפה. וכבר ידעת מאמרם⁴⁰ במסתכל בקשת כל שלא חס על כבוד קונו ראוי⁴¹ לו שלא בא לעולם. ואם זכית להבין דבריהם תדע כי פירוש הכתוב כן, את קשתי שהיא מדת הדין התנונה בענן כעת הדין תהיה לאות ברית. והיה בענני ענן על הארץ⁴² שלא יאר ה' פניו אליה מחטאות יושביה ונראתה מדת הדין שלי בענן, ואזכור את הברית בזכר הרחמים, ואחמול על הטף אשר בארץ. והנה האות הזה והברית⁴³ הוא אות המילה והברית שבה, ולשון המקראות נאות מאד לענין. והנה פירשו בין אלהים מדת הדין של מעלה שהיא הגבורה, ואשר על הארץ מדת הדין של מטה, שהיא מדה נוחה מנהגת הארץ עם הרחמים, כי לא אמר אשר בארץ⁴⁴. רק אשר על הארץ, וכבר רמזתי⁴⁵ סודם בשם הארץ, ורש"י כתב בין מדת הדין של מעלה וביניכם, אבל רבותינו לא לכך נתכוונו.

(יח) וחס הוא אבי כנען, פירש רש"י לפי שהפרשה עוסקה בביאה כמשפחתו⁴⁶ של נח שקלקל בה חס ועל ידו נתקלל כנען, ועדיין רגליה של הקשת למטה, כמבואר לעיל 15 לה ג 36 כ"ד דפרי דמין הקט של הפרי שהוא טפל לפרי כן דמות מראה הקשת טפל למראה כבוד ה' (מתנות כהונה), 37 כן ברקאנטי וב', א' ובכ"ד, קלוב (קדוים) ובציוני (יב, ט), שמן רותח, 38 ובנו יקח מוסר ממה שעשה לעבדו, כן ה' כשיראה הדור חייב וראוי למבול מעביר המכה על הארץ ומפסיד פירותיה (עץ יוסף) 39 לה, ה' 40 חגיגה טו, א, 41 כ"ד ובגמ' רתור 42 פירוש זהו שאמר והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן, כלומר הודיע, כי אין הענין הזה מן הענינים הפריקים גשמים, שהרי הקשת נראה הרבה פעמים ושמים בטהרה, אבל היא ענן הכבוד אשר אמר עליו הכתוב והנה כבוד ה' נראה בענן (בתי"ו) כש"ש יש כאן פסקא חדשה 43 המרומים בפסוק יב, זאת אות הברית, 44 שרומים לארץ העליונה וכאן הלבוש לרקאנטי ב', א' 45 לעיל ג', יג דיה והנני 46 כ"ד ש"י הנני בשכרותו, עירש

חזקוני (יח) וחס הוא אבי כנען, הזכירו לפי שהורתו⁴¹ בתיבה ונולד ביציאתו מן התיבה. 11 טל כנען, בתיבה, כי אבי שימש בתיבה (ח' יז)

כ אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ: ויחל נח איש האדמה ויטע כרם:

אליו בני נח ומאליו אתפדרו בכל ארעא: כ. ושרי נח גבר פלח בארעא. ונצב פרמא:

רס"ג (כ) ויחל, וכאשר החל נח בעבודת האדמה נטע כרם.

רמב"ן

לא כתב תולדות חם הוצרך לומר שחם הוא אבי כנען. ורבי אברהם⁴⁷ אמר כי חם ראה והגיד לאחיו, וכנען עשה לו רעה, לא גלה אותה הכתוב, וזה טעם את אשר עשה לו בנו הקטן, כי כנען הוא הקטן לחם כאשר ימנה אותם, ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען (להלן י' ו'). והנה עזב רבי אברהם דרכו בפשוטי המקרא והחל להנבא שקרים⁴⁸. והנכון בעיני כי חם הוא הקטן לנח כאשר פירשתי בראש הסדר, וכנען הוא הבן הגדול לחם. ואשר אמר ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען, אחרי נמכר לעבד עבדים נתן לכל אחין מעלה עליו, וכאשר אירע המעשה הזה לנח לא היה לחם זרע זולתי כנען, וזהו טעם וירא חם אבי כנען, כי אין לו בן אחר וכאשר חטא לאביו קלל זרעו, ואם אמר ארור חם עבד עבדים יהיה, לא יזיק רק לגופו, כי הזרע שכבר נולד איננו בכללו ואולי לא יוליד ולא לקח ממנו נקמתו, כי מי יודע מה יהיה אחריו, על כן קלל הבן שהיה לו, ואם יוליד מאה די שיקולל בנו הבכור וכל זרעו אתו, והנה החטא שראה חם ערות אביו ולא נהג בו כבוד שהיה ראוי לו לכסות ערותו ולכסות קלונו, שלא יגידנו גם לאחיו, והוא הגיד הדבר לשני אחיו בפני רבים להלעיג עליו, וזה טעם בחוץ, וכן תרגום אונקלוס בשוקא, וטעם וידע את אשר עשה לו, שגלה חרפתו לרבים, והיה בוש בדבר, ורבנותו הוסיפו עליו חטא⁴⁹.

(כ) איש האדמה, פירש רש"י אדוני האדמה, כמו איש נעמי (רות א ג). ואינו כן, איש נעמי, לשון אישות, כמו איש ואשתו (לעיל ז 47 אבן עזרא פסוק כד. 48 שכתב שכנען עשה לנח רעה לא גלה אותה הכתוב, במקום שהכתוב חלה הרעה בחם עצמו. 49 סנהדרין ע. א. ו"א סרטו ו"א רבעו.

חזקוני

(כ) איש האדמה, שנשארה לו ולבניו ושחזרה לתת כוחה לו כמו שפירשתי לעיל, ויטע כרם, פרש"י: הכניס עמו זמורות וייחוריו תאנים לפי שמתקלקלים במים יותר משאר אילנות, דבר אחר¹² הקב"ה אמר לו מכל מאכל אשר יאכל (לעיל ו כא) וחבילי זמורות הן מאכל פילין, ד"א לפי שאין זרעם של שני אילנות אלו נוחין לזרוע כשאר זרעים של שאר אילנות.
12 בב"י מקום ד"א זה הוא להלן בסוף פסוק כא, ובאמת מקומו כאן

ספורנו

(טז) וראיתי לזכור ברית עולם, אשגיח במסוכב ממנה, והוא תפלת הצדיקים ועמדם כפרץ³⁹ למען אשיב חימה מהשחית, כמו זוכר ברית עולם.
(יז) ויאמר אלהים לנח זאת אות הברית, זאת הקשת השנייה היא אות הברית, ועליך ועל כיוצא בך מוטל להתעורר בהראותה, ולהעיר בני הדור לשוב להשכיל להיטיב.
(יח) וחם הוא אבי כנען, דומה בדרכיו לכנען המפורסם לרוע, באופן שהיה אב לכנען כאמת גם בהרמות, כנען "אביך האמורי" (יחזק' טז ג)⁴⁰.

(יט) שלשה אלה בני נח, ועם היות בתוכם הרשע, הנה בעבוד היותם בני נח בייך האל יתברך את כולם, כאמרו "פרו ורבו ומלאו את הארץ" (ט א), ולכן — מאלה נפצה כל הארץ.
(כ) ויחל נח, התחיל בפועל בלתי נאות, ולכן נמשכו מזה מעשים 39 ולא שהקב"ה ציין לאות הקשת כדי לזכור בריתו 40 שהבחינה שם שמשעששים הם

(כ) ויחל, עשה עצמו חוליק³⁶, שהיה לו לעסוק תחלה בנטיעה רש"י אחרת, איש האדמה, אדוני האדמה, כמו: איש נעמי (רות א ג). ויטע כרם, כשכנס לתיבה הכניס עמו זמורות וייחוריו תאנים³⁶. אבן הפסול נטע לבנו שנפסל³⁷ הר' שיעקב הענין הוא 'משפתחו' 16 כ"ד לו. ג.

נח, וכן אמר אברהם לא תקח אשה לבני מכות הכנעני (כד ג). רב"ע וכן רבקה מבנות חת כאלה (ז מו), ושמא ישאל שואל מה חטאו בני חת, למה לא פקח עיניו, כי החתי והאמורי והאחרים כלם בני כנען הם⁹⁰, על כן יאמר הכתוב אל ארץ כנען (ויקרא יד לד)⁹¹. (כ) ויחל, מתחלה מפעלי הכפל⁹², מהבנין הכבד הנוסף⁹³, כמו ויסך בדלתיים ים (איוב לח ח)⁹⁴, איש האדמה, יודע עבודת האדמה, והיא חכמה גדולה, והדרש⁹⁵ שביום שנטעו שחה מיינו, יש לו סוד ואיננו כמשמעו, וכן ותהר האשה ותלד בן (שמות ב ב), לא היה ביום אחד.

90 ראה י' טו"ח. 91 ויקרא רבה ז' ה'. 92 מן חלל 93 בנין הפעיל 94 מן סכך. 95 ב"ד לו. ז.

(כ) ויחל נח איש האדמה, כמו שכתבנו בפרשה ראשונה⁴⁰ כי נח ר"ק התעסק בעבודת האדמה והתחכם בה, ועתה אחר המכול התחכם עוד לטעת הגפנים רבים יחד ולעשות מן הענבים יין, כי עד הנה לא היו שותים יין אלא היו אוכלים הענבים כשאר הפירות, ונח היה תחלה לנטעי כרם, ומה שאמר ויחל ויטע פירוש ויחל לטעת ויטע, כי על התכונה המקור דבק עם לשון תחלה, או שם כמו החל לבנות מזבח (שמואל"א יד לה), אחל חת פחדך (דברים ב כה), אחל גדלך (יהושע ג ז), הוא החל להיות גבור (להלן י ח). או פירוש, החל בעבודה זאת ונטע כרם כמו: ויחל ויטע⁴¹, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (להלן כח י), ללכת לחרן והלך, והיה הסיפור הזה לשני הענינים, האחד למה היה כנען זורעו מקוללים כמו שראינו שהיו האבות מואסים ומרוחקים מאד מלהתחתן עמהן כמו שצוה אברהם לעבדו⁴², ויצחק ורבקה את יעקב⁴³ וסיפר בזה כי הוא היה רע באחרונה, כי מתחלה היה הדבר עמו כמו שאמר ואל בניו כמו שפירשנו⁴⁴, וכנען בנו רע ממנו לפיכך אמר אבי כנען, וראה⁴⁵ האל כי זרע כנען עתיד להיות רע, ונתן בפי נח לקללו כי נביא היה ונתקיימה קללתו, ועוד היה הסיפור הזה להזהיר על משתה היין ושלא לשגות בו כי הוא מפסיד הרעת, כי אם ישתהו חי וישתכר ממנו יגב המוח ויבלבל המחשבה ויבוא לידי שגעון, ובוזה⁴⁶ הפליג שלמה בגנותו⁴⁷ וכן הנביאים⁴⁸, לפיכך בא סיפור ממנו בתורה לספר בגנותו כי הראשון ששתה ממנו נשתכר בו ונשתכשה דעתו עד שנתגלת ערותו והוא לא ידע.

(כא) וישת מן היין וישכר, שחה בלא מדה עד שנשכר ונתכזה, ויתגל, מעצמו, בתוך אהלה, בה"א כתוב במקום ו' ורבים כמוהו ה"א במקום ו' ו' ויש דרש⁴⁹ דמו לעשרת השבטים שנקראו אהלה⁵⁰ שגלו על עסקי היין שנאמר: שכורי אפרים (ישעיה כח א) ונאמר: השותים במזרקי יין (עמוס ו ד).

40 לעיל ה' ט. 41 ויטע"י — ב"ד ל"ט. 42 להלן כד. ג. 43 להלן כח א. 44 לעיל פסוק ח. 45 וראה"י — בב"י דף, וקמתי ע"פ שאר ב"י והנה. 46 כ"א כ"י ויבנה. 47 כ"א כ"י ויבנה. 48 כ"א כ"י ויבנה. 49 כ"א כ"י ויבנה. 50 ראה הי"ד ה' ט. כח, א' עמוס ו' ד.